

Náučný chodník Diery

Kraj:	Žilinský
Okres:	Žilina
Geomorfologické jednotky:	Kysucká vrchovina a Malá Fatra
Geologické jednotky:	centrálnokarpatský paleogén a jadrové pohorie
Chránené územia:	Národný park Malá Fatra, národná prírodná rezervácia Rozsutec a národná prírodná rezervácia Tiesňavy
Prístup:	bus Terchová, Biely Potok, Hotel Diery a pešo 200 m po modrej turistickej značke [resp. bus Terchová, Vrátna, Štefanová]
Východisko:	Terchová-Biely Potok, parkovisko powyše hotela Diery [resp. Terchová-Štefanová, turistické rázcestie M × Ž × Z]
Trasa:	Terchová-Biely Potok, parkovisko nad hotelom Diery - nahor popri Hlbokom potoku - turistické rázcestie Ostrvné - Nové diery - Podžiar - sedlo Vrchpodžiar - zastávka 8 na chodníku do Štefanovej a späť - Podžiar - Dolné diery - Terchová-Biely Potok, parkovisko nad hotelom Diery
Dĺžka, prevýšenie:	4,9 km, prevýšenie 290 m
Čas prechodu:	2,5 h
Počet zastávok:	8 + úvodné info
Náročnosť:	nenáročná trasa vyžadujúca opatrnosť s krátkym mierne náročným úsekom (v Nových dierach)

Zameranie chodníka: prírodovedné, ochrannárske

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, **letný**

Nadväznosť na turistickú značku: Súbežný s modrou, žltou a znovu modrou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 1974, 2000 rekonštrukcia, 2013 výmena informačných panelov

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave (2019).

Textový sprievodca: Sprievodca náučným chodníkom Štefanová - Boboty (1980)

Kontakt: Správa Národného parku Malá Fatra so sídlom vo Varíne, Hrnčiarska ul. 197, 013 03 Varín, tel. 041 / 5692 311; Občianske združenie Diery, Hotel Diery, Biely Potok 664, 013 06 Terchová

Poznámka: (1) Na informačných paneloch náučného chodníka je znázornený odporúčaný smer jeho absolvovania (pozri na obrázku s plánom chodníka nižšie). (2) Na informačných paneloch, v teréne nečíslovaných, sa obrázkami uvádza ich poradie, akoby trasa chodníka začínala v Štefanovej, čo nesúhlasí s textovými informáciami úvodných panelov.

Upozornenia: (1) Náučný chodník prechádza v značnej časti po technických pomôckach (lávky, reťaze, kovové rebríky). Je vhodný aj pre deti, treba však mimoriadne dbať na primeranú výstroj, opatrnosť a aktuálne počasie (vlhko, dážď, chlad, mráz, snehová pokrývka). (2) Žiadna časť z Jánošíkových dier nie je v zime oficiálne uzatvorená, no ich prechod v zimných podmienkach (aj pri teplotách vzduchu nad 0 °C) je odporúčaný len so sprievodcom a technickým vybavením (mačky, prilba, paličky/cepín...)! Za určitých okolností (napr. veľké množstvo snehu alebo ľadu, veľký zrážkový úhrn, prudké topenie snehu) môžu byť tiesňavy až neschodné.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Pozri upozornenia vyššie!

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Biely Potok. Východná časť obce **Terchová** tiahnuca sa asi 3 km pozdĺž Bieleho potoka spolovice na najvýchodnejšej časti Žilinskej kotliny a spolovice v Kysuckej vrchovine na frekventovanej cestnej komunikácii (Žilina - Párnica) s rôzne hustým (nesúvislým) osídlením. Má významnú rekreačnú funkciu s vynikajúcimi možnosťami na turistiku (ubytovacie a stravovacie zariadenia, východisko do Jánošíkových dier).

Jánošíkove diery (Diery). Sústava tiesňav juhovýchodne od Terchovej v Krivánskej Fatre na jej kontakte s Kysuckou vrchovinou vytvorených hĺbkovou eróziou Hlbokého potoka a jeho bezmenného pravostranného prítoku v rôznych druhoch triasových dolomitov chočského príkrovu. Doliny navzájom oddeľujú masívy Bobôt, Veľkého Rozsutca a Malého Rozsutca. Strmé klesanie dna dolín potoky prekonávajú perejami, kaskádami a vyše dvadsiatimi vodopádmi. V skalných stenách tiesňav i v koryte potokov sa vyskytujú obrie hrnce. V úzkych hlbokých dolinách so skalnými a bralnými útvarmi a špecifickou klímou sa vyskytujú rôznorodé biotopy rastlinných a živočíšnych spoločenstiev so vzácnymi a chránenými druhmi. Dva najužšie tiesňavovité úseky doliny Hlbokého potoka sa označujú Horné diery a Dolné diery. Do Dolných dier v lokalite Ostrvné ústi krátky pravostranný prítok

vytvárajúci Nové diery (názov vyjadruje, že z celej sústavy Dier boli sprístupnené ako posledné). V Dolných dierach sa stýkajú národná prírodná rezervácia Rozsutec a národná prírodná rezervácia Tiesňavy (samostatné heslá nižšie). Diery sú voľne turisticky prístupné, a to po turistických chodníkoch s početnými technickými pomôckami (pozri upozornenia!) a náučným chodníkom.

Národná prírodná rezervácia Rozsutec. Rozsiahle a výškovo aj horizontálne členité chránené územie juhovýchodne od Terchovej vyhlásené v roku 1967 na ochranu výraznej dominanty Krivánskej Fatry - Veľkého Rozsutca - a jej širšieho okolia so zachovalými biocenózami, bohatým výskytom chránených a ohrozených druhov rastlín a živočíchov, ako aj zriedkavými tvarmi krasového reliéfu. Najvyššie polohy zväčša zaberajú príkrovové trosky chočského príkrovu Malý Rozsutec a Veľký Rozsutec budované triasovými dolomitmi a v malej miere vápencami, spočívajúce na kriedových slienitých vápencoch a slieňoch krížňanského príkrovu (tieto tvoria aj masív Stohu, ktorý tiež čiastočne patrí do NPR Rozsutec). Skalné mesto na južnom a západnom svahu pod vrcholom Veľkého Rozsutca vzniklo gravitačným rozpadom dolomitov, porušených najmä mrazovým zvetrávaním. Z lesných spoločenstiev sú zastúpené aj reliktné borovicové lesy. Bývalé hôľne územia v najvyšších polohách Stohu, silne náchylné na lavíny, úspešne porastá kosodrevina. Rezervácia je súčasťou oveľa rozsiahlejšieho územia európskeho významu Malá Fatra a chráneného vtáčieho územia Malá Fatra (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000). Územie s najprísnejším stupňom ochrany je prístupné len po turistických chodníkoch.

Národná prírodná rezervácia Tiesňavy. Rozsiahle chránené územie južne od Terchovej vyhlásené v roku 1967 na ochranu zachovalých biocenóz s bohatým výskytom chránených a ohrozených druhov rastlín a živočíchov, ako aj výrazných tvarov reliéfu Krivánskej Fatry v masívoch Sokolia a Bobôt ako aj Tiesňavách - impozantnom bralnatom úseku doliny Varínky medzi nimi. V krátkej hľbokej doline Obšivanka s mohutnými bralnými stenami, rozrezávajúcej severný svah Sokolia, je najnižší výskyt dryádky osemlístkovvej (*Dryas octopetala*) a kosodreviny (*Pinus mugo*) v Malej Fatre - tunajšie výrazné formy georeliéfu a jeho orientácia voči svetovým stranám spôsobujú vegetačnú inverziu. Rezervácia je súčasťou oveľa rozsiahlejšieho územia európskeho významu Malá Fatra a chráneného vtáčieho územia Malá Fatra (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000). Územie s najprísnejším stupňom ochrany je prístupné len po turistických chodníkoch.

Štefanová. Osada obce **Terchová** v Krivánskej Fatre vo Vrátnej doline, resp. v závere jej časti Nová dolina v oblasti ústia početných potokov do Stohového potoka, pravostranného prítoku hornej Varínky, v obkolesení vysokých vrchov (Boboty 1 086 m, Veľký Rozsutec 1 610 m, Stoh 1 607 m, Poludňový grúň 1 460 m). Bývalá pastierska osada má v súčasnosti významnú rekreačnú funkciu s vynikajúcimi možnosťami na turistiku (ubytovacie a stravovacie zariadenia, informačné stredisko Národného parku Malá Fatra). Osadu v roku 1848 zasiahol a z veľkej časti zničil veľký príval vody, pričom zahynulo 14 ľudí (pamätná tabuľa na symbolickom cintoríne).

Kysucká vrchovina. Rozsiahly horský geomorfologický celok na severozápadnom Slovensku zhruba medzi Žilinou, Zázrivou, Novou Bystricou a juhovýchodným okrajom Čadce susediaci na juhu so Žilinskou kotlinou a Malou Fatrou, na východe s Oravskou vrchovinou (len asi na 1,5 km), Oravskou Magurou a Podbeskydskou brázdou, na severe s Oravskými Beskydami a Kysuckými Beskydami a na západe s Javorníkmi. Má pestrý mnohotvárný vrchovinový reliéf bez ústredného chrbta vyplývajúci zo zložitej geologickej stavby. Väčšia severná časť územia patrí k flyšovému pásnu s mocnými súvrstviami paleogénnych pieskocov a ílovcov. Južná menšia a vyššia časť - Kysucké bradlá - patrí k bradlovému pásnu prevažne s mezozoickými vápencami, dolomitmi a slieňmi tvoriacimi nápadne vystupujúce tvrdoše (Rochovica, Brodnianka, Vreťň, Ľadonhora, Havranský vrch, Kozinec). V nej sa nachádza i najvyšší vrch celku - Pupov (1 095 m n. m.). Územie odvodňujú najmä prítoky Kysuce (Bystrica), Váhu a Varínky, ktoré v miestach s relatívne menej odolnými horninami (ílovce, slieňe) vyformovali brázdy (Bystrická, Vadičovská a Zázrivská), resp. kotlinky (Krásňanská). Veľkú časť

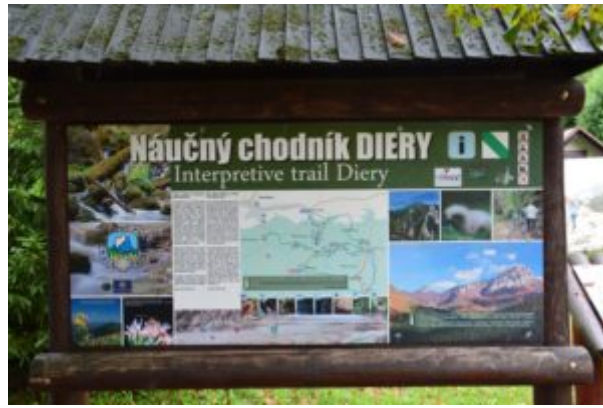
územia pokrýva les - pôvodné bučiny boli nahradené smrečinami -, plošinaté časti pohoria a údolia boli pri kopaničiarskom osídľovaní odlesnené. Pôvodné polia, lúky a pasienky, dnes miestami opúšťané, sukcesne zarastajú.

Malá Fatra. Mohutné jadrové pohorie na severozápadnom Slovensku pretiahnuté od severovýchodu k juhozápadu v dĺžke necelých 60 km zhruba medzi Zázrivou, Strečnom, Fačkovom, Kľačnom, Kláštorom pod Znievom, Vrútkami, Šútovom a Istebným, približne v polovici naprieč preťaté antecedentnou prielomovou dolinou Váhu s monumentálnym Domašínskym meandrom, ktorá ho delí na dva geomorfologické podcelky - **Lúčanskú Fatru** na juhu a **Krivánsku Fatru** na severe. Susedí na severozápade so Žilinskou kotlinou, na juhozápade so Strážovskými vrchmi, na juhu sa bodovo dotýka Hornonitrianskej kotliny, z juhovýchodnej strany hraničí so Žiarom, Turčianskou kotlinou, Veľkou Fatrou a Oravskou vrchovinou a na severe s Kysuckou vrchovinou. Predstavuje monoklinálnu hrať dvíhajúcu sa pozdĺž zlomu na juhovýchodnej (turčianskej) strane, kde je odkryté granitoidné jadro. Obalové a príkrovové geologické jednotky s mezozoickými horninami budujú prevažne severozápadnú a južnú časť pohoria. Najväčšiu výšku dosahuje v Krivánskej Fatre Veľkým Kriváňom (1 709 m n. m.), v Lúčanskej Fatre je najvyšším vrchom Veľká lúka s plochým temenom (1 476 m n. m.). Pestrá geologická stavba a veľká výšková diferenciácia na malej ploche je príčinou prevažujúceho silno členitého hornatinového až miestami velhornatinového reliéfu. V územiach s prevahou odolných vápencov, dolomitov a kremencov je charakteristický bralný reliéf a skalné vrcholy (Veľký Kriváň, Chleb, Hromové), skalné mestá a hrebene (Sokolie, Boboty), blokoviská, tiesňavy (Diery), krasové javy (jaskyne, vyvieračky, priepasti) a príkrovové trosky, spočívajúce na hladko modelovanom hôľnom reliéfe na slienitých horninách (Rozsutce, Klák). Tento, obzvlášť na rozľahlých strmých svahoch v centrálnej časti Krivánskej Fatry, je miestom s vysokým stupňom lavínovej hrozby. Pohorie patrí povodiam Nitry a Váhu, resp. Rajčanky, Turca, Oravy a Varínky. Najznámejším z mnohých je najväčší malofatranský vodopád - Šútovský vodopád (38 m). Takmer celé územie je porastené bukovými a smrekovými lesmi i pralesného charakteru. Výnimkou sú najmä najvyššie polohy s vysokohorskými lúkami - hoľami -, bralný reliéf so skalnými spoločenstvami, biotopy mokradí a pramenísk a bývalé lúky a pasienky vo vnútrohorských erózných kotlinkách - Štefanovskej, Vrickej a okolo zázrivskej osady Biela. Pre bohatosť a jedinečnosť druhového zloženia fauny a flóry ako aj osobitosti neživej prírody bolo v roku 1988 takmer celé územie Krivánskej Fatry vyhlásené za národný park, a to prekategORIZOVANÍM z pôvodnej chránenej krajinej oblasti z roku 1967. Územie národného parku i celého horstva je vystavené neustále sa zvyšujúcemu tlaku rekreačného využívania (lyžovanie, turistika).

Názvy informačných panelov

1. Veľké šelmy
2. Vtáky
3. Osídlenie
4. Ekosystémy vôd
5. Kaňony, vodopády
6. Lesné ekosystémy
7. Flóra
8. Fauna

Informačné panely v teréne nie sú číslované. Ich poradie sa na nich symbolicky obrázkami - a preto aj tu - uvádza, akoby trasa chodníka začínala v Štefanovej, a nie v Terchovej-Bielom Potoku.

Různokých útvarů.
 Šon pro masných nářevníků Malej
 mych, Doležých a Nových dar. Měžeme
 v vřehy pohybov vody a kamerton
 věnu tu měžeme na vřehy skaly
 nářevních vřehoch vřevcových skál

rocks. Good water solubility of these
 clams for many visitors of Mala Fatra,
 tyons - Horní, Dolní and Nový Dvůr
 allows in the rock made by overfall of
 see it possible for the various kinds of
 the sunny peaks of calcite rocks are

eli Tiesňavy, na začátku Váhovej doliny
 sa v južnej časti pohoria. Najvyšší je

the beginning of Váhva valley
 is situated in the southern part of the

